

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

НАУКОВИЙ ВІСНИК
УЖГОРОДСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ISSN 2524-0609

Серія

ПЕДАГОГІКА

СОЦІАЛЬНА РОБОТА

Збірник наукових праць

Випуск 2 (39)

Ужгород – 2016

ISSN 2524-0609

УДК 371; 378; 364

Науковий вісник Ужгородського університету.

Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». – 2016. – Випуск 2 (39)

Редакційна колегія

Головний редактор:

Козубовська І.В. доктор педагогічних наук, професор кафедри соціології і соціальної роботи, ДВНЗ «УжНУ»

Заступник головного редактора:

Бартош О.П. кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціології і соціальної роботи, ДВНЗ «УжНУ»

Відповідальний за випуск:

Опачко М.В. кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, ДВНЗ «УжНУ»

Члени редколегії:

Козловська І.М. доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, ДВНЗ «УжНУ»

Староста В.І. доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, ДВНЗ «УжНУ»

Шандор Ф.Ф. доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри соціології і соціальної роботи, ДВНЗ «УжНУ»

Букач М.М. доктор педагогічних наук, професор, Миколаївський національний університет ім.В.О.Сухомлинського

Мешко Г.М. доктор педагогічних наук, професор, Тернопільський національний педагогічний університет ім.В.Гнатюка

Поліщук В.А. доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи, Тернопільський національний педагогічний університет ім.В.Гнатюка

Товканець Г.В. доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки й методики дошкільної та початкової освіти, Мукачівський державний університет

Кіш Янош, доктор психології, професор, Дебреценський університет, Угорщина

Норман Джудіт, доктор соціальної роботи, професор, Університет Брігам Янг, США

Рецензенти:

Янкович О.І. доктор педагогічних наук, професор

Вегеш М.М. доктор історичних наук, професор

Адреса редакції:

88017, м.Ужгород, вул.Університетська, 14, факультет суспільних наук, кімн.218,

тел.: +38 (0312) 64-03-14, e-mail: f-susp@uzhnu.edu.ua

Офіційний сайт збірника: <http://libuzhnu.brinkster.net/cat4.aspx?seria=6>

Засновник і видавець збірника наукових праць – Ужгородський національний університет.

Адреса: 88000, м.Ужгород, вул.Підгірна, 46.

Збірник наукових праць видається з березня 1998 р., виходить двічі на рік.

Свідоцтво про державну реєстрацію серія КВ № 7972 від 9 жовтня 2003 р.

Збірник наукових праць перереєстровано як друковане періодичне видання, включене до переліку наукових фахових видань України, галузі науки – педагогічні, що затверджений Наказом МОН України від 09.03.2016р. № 241 (додаток 9, позиція 78).

Рекомендовано до друку Вченою Радою ДВНЗ «Ужгородський національний університет», протокол №6 від 16 червня 2016 року

Ужгород – 2016

© Ужгородський національний університет, 2016

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
STATE HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENT
«UZHHOROD NATIONAL UNIVERSITY»**

**SCIENTIFIC HERALD OF
UZHHOROD UNIVERSITY**

ISSN 2524-0609

Series

PEDAGOGY

SOCIAL WORK

Collection of Scientific Works

Issue 2 (39)

Uzhhorod – 2016

ISSN 2524-0609
УДК 371; 378; 364

Scientific Herald of Uzhhorod University.
Series: «Pedagogy. Social Work». – 2016. – Issue 2 (39)

Editorial Board

Editor-in-Chief:

Kozubovska Iryna. *Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of Sociology and Social Work Department, Uzhhorod National University*

Deputy of Editor-in-Chief:

Bartosh Olena. *Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of Sociology and Social Work Department, Uzhhorod National University*

Editor of the issue:

Opachko Magdalyna. *Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of Pedagogy Department, Uzhhorod National University*

Members of Editorial Board:

Kozlovska Iryna. *Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of Pedagogy Department, Uzhhorod National University*

Starosta Volodymyr. *Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of Pedagogy Department, Uzhhorod National University*

Shandor Fedir. *Doctor of Philosophical Sciences, Professor, Head of Sociology and Social Work Department, Uzhhorod National University*

Bukach Mykola. *Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Mykolaiv National University named after V.Sukhomlynsky*

Meshko Galyna. *Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Gnatyuk*

Polischuk Vira. *Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of Social Pedagogics and Social Work Department, Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Gnatyuk*

Tovkanets Ganna. *Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of Department of Pedagogy and Methodology of Pre-school and Primary Education, Mukachevo State University*

Kiss Janos. *Doctor of Psychology, Professor, University of Debrecen, Hungary*

Norman Judith. *Doctor of Social Work, Professor, Brigham Young University, the USA*

Reviewers:

Yankovych Oleksandr. *Doctor of Pedagogical Sciences, Professor*

Vegesh Mykola. *Doctor of Historical Sciences, Professor*

Editorial address:

88017, Uzhhorod, Universitetska str., 14, Faculty of Social Sciences, room 218,
tel.: +38 (0312) 64-03-14, e-mail: f-susp@uzhnu.edu.ua

Official website: <http://libuzhnu.brinkster.net/cat4.aspx?seria=6>

Founder and publisher of collection of scientific articles – Uzhhorod National University.

Address: 88000, Uzhhorod, Pidhirna str., 46.

The series of scientific articles has been published since March 1998, is published twice a year.

State registration certificate series KV № 7972 dated by October 9, 2003

Collection of scientific articles is re-registered as a printed periodical edition, included in the list of scientific professional editions of Ukraine, the field of science – Pedagogy, approved by the Order of Ministry of Education of Ukraine dated by 09 March 2016, № 241 (annex 9, position 78).

Recommended to publication by the Scientific Council of Uzhhorod National University,
record №6 from June 16, 2016

ЗМІСТ

Атрощенко Тетяна. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД.....	11
Барановська Олена. РЕАЛІЗАЦІЯ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ У СТАРШІЙ ШКОЛІ: ДИДАКТИЧНИЙ АСПЕКТ.....	15
Барладим Валентина. ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ ГРУП СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ЯК ЗАСОБУ ОРГАНІЗАЦІЇ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ.....	18
Басай Надія. РЕАЛІЗАЦІЯ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ ЧЕРЕЗ ДІАЛОГ КУЛЬТУР У ЗМІСТІ НАВЧАЛЬНОГО ПОСІБНИКА ЕЛЕКТИВНОГО КУРСУ «НІМЕЦЬКОМОВНІ КРАЇНИ».....	21
Бичок Алла. ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ В НІМЕЦЬКОМОВНИХ КРАЇНАХ.....	27
Бондар Тамара. ІНКЛЮЗИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ У США ...	30
Борщ Костянтин. АЛКОГОЛІЗМ ЯК ФОРМА ДЕВІАТИВНОЇ СІМЕЙНОЇ ПОВЕДІНКИ: НАСЛІДКИ ТА ЗАСОБИ ПРОТИДІЇ.....	35
Брюханова Тетяна. ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ДО ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ШЛЯХОМ ВПРОВАДЖЕННЯ СПОРТИВНО-ОРІЄНТОВАНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ.....	39
Ваколя Зоряна. ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ В СУЧАСНІЙ ШКОЛІ (НА ОСНОВІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРЕСИ ЗАКАРПАТТЯ 1920-1930 рр.).....	41
Васильєва Ганна, Гайсак Іван, Тополянський Сергій. ДО ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗМІСТУ НАВЧАЛЬНОЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ НА ПРИКЛАДІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ФІЗИКА ЯДРА І ЕЛЕМЕНТАРНИХ ЧАСТИНОК».....	45
Велущак Марина. ВПЛИВ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА ПІДГОТОВКУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ В США	48
Вербицька Вікторія. БУХГАЛТЕРСЬКА ОСВІТА В КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ	52
Голубенко Тетяна. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ УКРАЇНИ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЗДІЙСНЕННЯ ПАТРОНАЖНОЇ РОБОТИ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ	55
Горішна Надія. ФЕНОМЕН СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА: СУТНІСТЬ І КРИТЕРІЇ.....	58
Горленко Валентина. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ ІК-КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИХОВАТЕЛІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	62
Гуменюк Сергій. ФАХОВА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ – ВИМОГА ЧАСУ	68
Данко Дана, Сойма Наталія. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ МЕДИКО-СОЦІАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В РОБОТІ З «ДІТЬМИ ГРУПИ РИЗИКУ».....	71
Довганич Мирослава. ДО ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ АУДІОЛІНГВАЛЬНОГО МЕТОДУ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ.....	74
Зобенько Наталія. СУЧАСНИЙ СТАН ДИТИНСТВА В УКРАЇНІ.....	77
Ігнатенко Наталія. МЕТОДИКА ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОБЛЕМНОГО НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ІСТОРІЇ В ШКОЛІ	81
Іконнікова Марина. ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФІЛОЛОГІВ В УНІВЕРСИТЕТАХ НІМЕЧЧИНИ.....	85
Калаур Світлана. ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЗАГАЛЬНОНАУКОВИХ ПРИНЦИПІВ, ПОКЛАДЕНИХ В ОСНОВУ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ДО РОЗВ'ЯЗАННЯ КОНФЛІКТІВ	89
Кампов Світлана. СПІВПРАЦЯ СІМ'Ї ТА ДОШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ У ВИХОВАННІ ДІТЕЙ.....	93
Канюк Олександра. ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ВНЗ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	97
Кіш Надія. ІГРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ РІЗНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ	101
Козубовська Ірина, Сідун Лариса. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОЇ РІВНОСТІ	105
Копилова Світлана. ТЕХНОЛОГІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ СПІЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ.....	109
Кравчина Тетяна. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ РОЛЬОВИХ ІГОР НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	114
Криворучко Аліна. ЗМІСТОВО-ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ХІМІЇ ДО ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ.....	117

Кучерук Оксана. МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ФОРМУВАННЯ МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПРОГРАМІСТІВ.....	122
Лещук Галина, Петришин Людмила. ВПЛИВ ДЕМОГРАФІЧНИХ ПРОЦЕСІВ НА СОЦІАЛЬНУ СТАБІЛЬНІСТЬ У СУСПІЛЬСТВІ.....	126
Маляр Любов. РОЗВИТОК ШКІЛЬНИЦТВА ТА МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТИ НА ЗАКАРПАТТІ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТЬ.....	129
Маріонда Іван. ОСОБЛИВОСТІ ВУЗІВСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ.....	133
Мартинець Лілія. ФУНКЦІЇ УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНИМ РОЗВИТКОМ УЧИТЕЛІВ.....	137
Марфинець Надія. ДУХОВНИЙ РОЗВИТОК УЧНІВ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ЛІТЕРАТУРНОГО КРАЄЗНАВСТВА В СУЧАСНІЙ ШКОЛІ.....	140
Меркулова Наталя, Мільчевська Ганна. УПРАВЛІНСЬКІ ВІДНОСИНИ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ.....	144
Мовчан Лариса. ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ШВЕЦІЇ.....	147
Нагорняк Світлана. СТРУКТУРА, КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ СФОРМОВАНOSTІ ПРАВОСВІДОМОСТІ СТУДЕНТІВ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ ПРАВОЗНАВСТВО.....	150
Олійник Галина. КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ СФОРМОВАНOSTІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬО-ДОЗВІЛЛЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	154
Олійник Катерина. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ТРЕНІНГІВ.....	157
Оліховська Любов. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ.....	161
Омельчук Олександр. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПРОБЛЕМНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ПІДГОТОВКИ ШКОЛЯРІВ ЗА ТЕХНОЛОГІЧНИМ ПРОФІЛЕМ.....	165
Опачко Магдаліна. ДИДАКТИЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ: ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ.....	168
Парфанович Андрій. ІСТОРИЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ТА СОЦІАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ МІЖСТАТЕВИХ СТОСУНКІВ МОЛОДІ.....	172
Патинок Оксана. СТАНОВЛЕННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЯК ПРОФЕСІЙНО ЗНАЧУЩОЇ ЯКОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ.....	176
Повідайчик Оксана. ФУНКЦІЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ.....	180
Поліщук Віра. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ США ДО ВИВЧЕННЯ ПОЛКУЛЬТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ.....	183
Поліщук Юрій. СОЦІАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ ЯК ВАЖЛИВА ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА.....	186
Попадич Олена. МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВИХ ЗНАТЬ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ПЕДАГОГІКИ, ВИКЛАДАЧІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ.....	189
Попик Юрій. ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ІНТЕГРОВАНИХ СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ.....	193
Постригач Надія. МОДЕЛЬ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ, ОРІЄНТОВАНОЇ НА ШКОЛУ В ГРЕЦІЇ.....	197
Розлуцька Галина. ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЖУРНАЛУ «ДУШПАСТИР».....	200
Розман Ірина. ТЕОРЕТИКО-ЛІТЕРАТУРНІ ПОНЯТТЯ: НЕОБХІДНІСТЬ РОЗУМІННЯ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ ТА ЯВИЩ ЛІТЕРАТУРНОГО ПРОЦЕСУ.....	204
Рокосовик Наталія. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ ЗАСОБАМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	207
Романишина Оксана. МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	210
Романовська Людмила. ПРАКСЕОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ.....	214
Рум'янцева Катерина. ВПРОВАДЖЕННЯ МАТЕМАТИЧНИХ МЕТОДІВ У ПРОФЕСІЙНУ ПІДГОТОВКУ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ.....	217
Рюль Вікторія, Бартош Олена. МОБІЛЬНІСТЬ МОЛОДІ НА ПОГРАНИЧЧІ (НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНИ, ПОЛЬЩІ ТА УГОРЩИНИ).....	221
Савельчук Ірина. СУБ'ЄКТИВНІ ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ СЕРЕДОВИЩА ПІДГОТОВКИ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ.....	226
Сивохоп Едуард. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ОСОБИСТІСНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ	

ФАХІВЦЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ	230
Синякова Віра. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ І ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ГЕНДЕРНОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ	233
Сікора Ярослава. РЕАЛІЗАЦІЯ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ	236
Слозанська Ганна. ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «СОЦІАЛЬНА РОБОТА» У ВНЗ З МОЖЛИВІСТЮ ЇХНЬОГО ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ	240
Слюсаренко Олег. ПОНЯТТЯ «ЛІДЕР» І «ЛІДЕРСТВО» В СУЧАСНІЙ НАУКОВІЙ ЛІТЕРАТУРІ	244
Смужаниця Діана. ПЕРЕКЛАДНІ МЕТОДИ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ	247
Смук Оксана. ІНКУЛЬТУРАЦІЯ ТА ФОРМУВАННЯ ЕТНОНАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ УКРАЇНЦЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	250
Стойка Олеся. ЗМІНИ НАПРЯМКІВ ДІЯЛЬНОСТІ ТА СТРУКТУРИ АМЕРИКАНСЬКОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ	253
Товканець Оксана. МЕНЕДЖМЕНТ ОСВІТИ В ПОЛІТИЦІ ФОРМУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ОСВІТНЬОЇ СТРАТЕГІЇ	257
Товт Валерій. ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ	263
Цимбровська Христина. ЛІНГВОПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФАХОВОГО МОВЛЕННЯ У ЗМІСТІ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УСНОМУ СПІЛКУВАННІ МАЙБУТНІХ ПЕДІАТРІВ	266
Шандор Федір. САКРАЛІЗАЦІЙНІ ТА СЕКУЛЯРІЗАЦІЙНІ ТЕНДЕНЦІЇ В СУСПІЛЬСТВІ РИЗИКІВ	271
Шостакович-Корецька Людмила, Шевченко-Макаренко Ольга, Ревенко Георгій. ІНФОРМОВАНІСТЬ ПРО СТИГМУ І ДИСКРИМІНАЦІЮ, ЩО ПОВ'ЯЗАНІ З ВІЛ-ІНФЕКЦІЄЮ СЕРЕД СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ	277
Юрченко Артем, Хворостіна Юрій. ВІРТУАЛЬНА ЛАБОРАТОРІЯ ЯК СКЛАДОВА СУЧАСНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ	281

УДК 364:005.2 (477)

Меркулова Наталя Володимирівна
кандидат педагогічних наук, викладач

Мільчевська Ганна Сергіївна
кандидат педагогічних наук, викладач

кафедра соціальної роботи, соціальної педагогіки та дошкільної освіти
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького, м. Мелітополь, Україна

УПРАВЛІНСЬКІ ВІДНОСИНИ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

У статті розкрито проблему управлінських відносин в системі соціальної роботи; проаналізовано загальні положення та особливості фахової підготовки соціальних працівників; висвітлено наукові підходи менеджменту соціальної роботи; визначено методи управлінської діяльності в системі соціальної роботи; обґрунтовано методи управління функціональними підсистемами установи соціальної роботи, методи виконання функцій управління соціальною роботою, методи прийняття управлінських рішень в сфері соціальної роботи.

Ключові слова: управління, менеджмент, соціальна робота, менеджмент соціальної роботи, управлінські відносини.

Вступ. Модернізація освіти України спрямована на пошук ефективних наукових підходів до формування професійної компетентності соціальних працівників. У цьому контексті важливим стає той факт, що розвиток професійної майстерності соціальних працівників залежить від створених управлінських відносин в системі соціальної роботи.

В умовах сучасного розвитку освіти в Україні пріоритетним стає розроблення нового змісту, методів навчання та виховання соціальних працівників. Основним у цьому відношенні стає створення нових проектів, розкриття внутрішніх зв'язків, які існують в системі соціальної роботи. Фахова підготовка соціальних працівників набуває особливої актуальності, оскільки має бути спрямована на формування особистості, яка спроможна провадити плідну управлінську діяльність у сучасних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвиток менеджменту соціальної роботи охарактеризований у значній кількості наукових досліджень, однак донині не всі аспекти проблеми вивчені. У зв'язку з цим постає необхідність докладного аналізу й теоретичного обґрунтування управлінських відносин в системі соціальної роботи. Теоретичні засади управління в соціальній роботі розроблено в працях таких науковців, як: В.Андрющенко, В.Афанасьєв, В.Бех, Н.Василенко, Т.Волобуєва, Г.Єльнікова, Н.Коломінський, В.Крижко, О.Мармаза, М.Окса, С.Павлютенков та ін.

Мета статті: виокремити та проаналізувати основні наукові підходи до проблеми вивчення управлінських відносин в системі соціальної роботи.

Відповідно до окресленої мети сформульовано основні завдання статті:

- проаналізувати наукові підходи управлінського процесу;
- визначити та охарактеризувати методи менеджменту соціальної роботи.

Виклад основного матеріалу. В умовах докорінного реформування та модернізації концептуальних, організаційних і структурних засад національної освіти домінуючу роль відіграє якість управлінської діяльності, від якої залежить рівень розвитку соціального менеджменту. З огляду на ці зміни актуальною стає потреба в підготовці менеджерів соціальної роботи, спроможних відповідати на виклики часу, створювати, сприймати та реалізувати нововведення, бути компетентними й мобільними на сучасному

© Меркулова Н.В., Мільчевська Г.С.

ринку праці, мати глибоке почуття відповідальності за долю країни, її соціально-економічне процвітання.

З'ясування сутності сучасної професійної діяльності менеджера соціальної роботи потребує аналізу типів структур управління та основних підходів в управлінні. Вчені В.Крижко, С.Павлютенков виокремлюють такі типи структур управління: лінійна структура – безпосередній вплив на об'єкт управління, зосередження в одних руках усіх функцій управління; функціональна структура – у межах певних функцій створюють управлінські підрозділи, проблеми розв'язують більш компетентно, від керівників підрозділів вимагають глибоких знань з усіх питань організації управлінського процесу; цільова структура – забезпечує всю повноту лінійних повноважень у межах проекту; проектна структура – діяльність розподілена за двома групами (група розвитку, що відповідає за стратегічне планування, ресурсне й кадрове забезпечення; проектна група, яка відповідає за реалізацію планів, остаточні результати діяльності по всьому проекту); матрична структура – поряд із функціональними відділами утворюють тимчасові проектні групи для розв'язання конкретних проблем; адаптивна структура – складається з відділення програм і відділення розробок; дивізійна структура, якій властива множинність принципів диференціації під час створення відділень; «венчурні організації», що вирізняються високим рівнем самостійності керівників підрозділів [1].

Унаслідок усебічного вивчення наукової літератури диференційовано основні підходи до управління: процесний, системний і ситуаційний. Процесний підхід характеризує управління як процес, що складається з безперервної серії взаємопов'язаних функцій. Згідно з названим підходом, функції слугують основою для розподілу управлінської праці, організації процесу управління. За науковими дослідженнями О. І. Мармази, функція являє собою основні види діяльності, що утворюються шляхом уніфікації однотипних типів робіт, виконуваних керівником, відповідно до більш загальних, та поєднуються однаковою спрямованістю. Науковець наголошує, що кожна окрема функція має глобальну й конкретну мету. Глобальна мета пов'язана з метою управління в цілому, а конкретна – із завданнями, які менеджер виконує на окремому етапі управлінського процесу [2].

У діахронному розрізі аналізу підходів до виокремлення функцій управління зазначимо, що на сучасному етапі розвитку менеджменту соціальної

роботи кількість функцій змінилася. Проте, на наш погляд, продуктивним донині є підхід американських учених М.Мескона, М.Альберта, Ф.Хедоури, згідно з яким можуть бути реалізовані чотири функції управління: планування, організації, мотивації та контролю [3]. Зазначимо, що функціональні відносини будуються таким чином, що функціонально обумовлений суб'єкт відносин не вирішує, що повинен робити функціонально залежний суб'єкт.

В управлінських системах менеджменту соціальної роботи особливого значення набуває технічна взаємозалежність у діях і функціях членів колективу. Так, кожний має чітко виконувати свої функції та домагатися настільки ж чіткого виконання іншими співробітниками їхніх функцій, інакше неможливо домогтися всебічно погодженої й ефективної діяльності. Саме в цьому й полягає вид відносин в системі менеджменту соціальної роботи – технічних відносин. Підкреслимо, що інформаційні відносини – це такі відносини в системі менеджменту соціальної роботи, які пов'язані з односторонніми чи взаємними процесами інформування про всі стани об'єкта управління і про зміни цих станів, про які той, що інформує, знає, а той, що отримує інформацію, має знати, щоб мати можливість ефективно виконувати свої посадові обов'язки.

Спеціалізовані відносини – це окремий вид відносин, пов'язаний з поділом праці (тобто з розподілом цілей і дій щодо їхнього досягнення) в управлінні різноманітною конфігурацією діяльності даної соціальної системи – закладу, організації, фірми, установи тощо. Мова йде про зв'язок управляючої підсистеми або окремих її ланок із спеціалізованими компонентами, ланками, ділянками. Спеціалізовані відносини, в свою чергу, можуть приймати різний ступінь інтенсивності. Деякі ділянки або ланки управляючої підсистеми соціальної роботи можуть бути взаємозв'язані з розподілом праці як між собою, так і з керуючою підсистемою загалом.

На основі аналізу наукових джерел зазначимо, що ієрархічні відносини розташовані на різних сходинках (рівнях) управлінської ієрархії (управлінської вертикалі). На думку вчених, процесний підхід дає керівникові змогу структурувати всі професійні дії в певній логічній послідовності. Системний підхід в управлінні кваліфікує об'єкти як системи, що складаються із взаємозалежних частин, кожна з яких робить свій внесок у характеристику цілого. Цей підхід зорієнтований на досягнення цілей системи завдяки вибору та реалізації управлінських рішень. Системний підхід лежить в основі певної організації та передбачає вдосконалення її структури.

Аналіз наукової літератури засвідчує еволюцію ідей наукового управління соціальними системами. Так, адміністративний підхід до управління змінився на менеджмент із позицій школи людських взаємин, потім розвивалися ідеї емпіричної школи управління, школи соціальних систем, «нової школи». В останні роки все частіше увагу вчених привертають ідеї системного підходу як оптимального для сучасного

етапу розвитку соціальної роботи в Україні. Застосування названого підходу в менеджменті соціальної роботи є передумовою результативності роботи організації та її керівника.

Ситуаційний підхід прогнозує, що використання різноманітних методів управління залежить від ситуації. Згідно з окресленим підходом, організація постійно перебуває в таких ситуаціях, на які потрібно реагувати.

На основі наукового аналізу підсумовано, що в системі управління важливу роль відіграють методи менеджменту соціальної роботи, які розробляють і впроваджують професійно компетентні керівники. Дослідження науковців засвідчують, що методи управління – це особливі специфічні прийоми, способи взаємин і взаємодій керівника з виконавцями, що ведуть до вдосконалення всієї системи. Зазначимо, що класифікація конкретних або специфічних методів управління здійснюється в теорії менеджменту соціальної роботи за трьома основними напрямками, що дозволяє виділити три групи методів управлінської діяльності в сфері соціальної роботи: методи управління функціональними підсистемами установи соціальної роботи; методи виконання функцій управління соціальною роботою; методи прийняття управлінських рішень в сфері соціальної роботи [4].

Так, методи управління функціональними підсистемами установ соціальної роботи, що складають першу групу чи перший напрям, пов'язані із структурою установи, в якій здійснюється функціональний розподіл управлінської праці за такими видами діяльності, як організація взаємодії із клієнтами соціальної роботи, маркетинг, інновації, виробництво соціальних послуг, фінанси, персонал. Другу групу методів менеджменту соціальної роботи складають методи виконання функцій управління соціальною роботою. Так, фахівці з планування здійснюють планову функцію, яка передбачає розробку різних прогнозів і планів діяльності установи соціальної роботи. Методи прийняття управлінських рішень складають третю групу класифікації методів менеджменту соціальної роботи, що базується на уявленні процесу управління як сукупності певних етапів і процедур, необхідних для вирішення різноманітних проблем. Відповідно до цього виокремлюються окремі групи методів прийняття управлінських рішень: методи постановки проблем; методи вирішення проблем; методи вибору оптимальних рішень; методи організації виконання прийнятих рішень [5].

Висновки. Узагальнення вищевідзначених положень та реальний управлінський досвід свідчить, що менеджмент соціальної роботи має власні базові проблеми, специфічні підходи і труднощі. Менеджери соціальної роботи, що розуміють, що таке менеджмент як практична дисципліна, можуть бути цілком ефективними управляючими, володіючи компетентністю у використанні методів, засобів та прийомів. **Перспективи подальших розвідок.** У подальших студіях варто зосередити увагу на розробленні моделі формування готовності менеджерів соціальної роботи до інноваційного управління.

Список використаної літератури

1. Крыжко В.В. Основы менеджмента в образовании: теория, практика и психология успешного управления / В.В.Крыжко, Е.М.Павлютенков. – Запорожье: Просвіта, 2000. – 260 с.
2. Мармаза О.І. Стратегічне управління: траєкторія успіху / О.І.Мармаза. – Х.: Вид. група «Основа», 2006. – 160 с.
3. Мескон М. Основы менеджмента. Персонал / М.Мескон, М.Альберт, Ф.Хедоури. – М.: Дело, 1992. – 702 с.
4. Соціальна робота: менеджмент соціальної роботи / В.П.Андрущенко, І.І.Мигович, В.П.Бех та ін. – К.: ДЦССМ, 2003. – Кн. 7. – 276 с.
5. Соціальний аудит та інспектування: підручник / Т.В.Калінеску, Т.В.Шаповалова, Г.С.Ліхоносова. – Луганськ: вид-во СНУ ім. В.Даля, 2013. – 380 с.

Меркулова Наталья

кандидат педагогических наук, преподаватель

Мильчевская Анна

кандидат педагогических наук, преподаватель

кафедра социальной работы, социальной педагогики и дошкольного образования Мелитопольский государственный педагогический университет имени Богдана Хмельницкого, г. Мелитополь, Украина

УПРАВЛЕНЧЕСКИЕ ОТНОШЕНИЯ В СИСТЕМЕ СОЦИАЛЬНОЙ РАБОТЫ

В статье раскрыта проблема управленческих отношений в системе социальной работы; проанализированы общие положения и особенности профессиональной подготовки социальных работников; освещены научные подходы менеджмента социальной работы; определены методы управленческой деятельности в системе социальной работы; обоснованы методы управления функциональными подсистемами учреждения социальной работы, методы выполнения функций управления социальной работой, методы принятия управленческих решений в сфере социальной работы.

Ключевые слова: управление, менеджмент, социальная работа, менеджмент социальной работы, управленческие отношения.

Merkulova Nataliya

Candidate of Pedagogical Sciences, Ph.D., Lecturer

Milchevska Anna

Candidate of Pedagogical Sciences, Ph.D., Lecturer

Department of Social Work, Social Pedagogy and Preschool Education Melitopol State Pedagogical University named after Bohdan Khmelnytsky, Melitopol, Ukraine

MANAGEMENT RELATIONS IN SOCIAL WORK

The article deals with the problem of management relations in the social work; analyzed the overall situation and especially the training of social workers; illuminated scientific approaches of management in social work; defines the methods of management in system of social work; substantiated management methods functional subsystems of the institutions of social work, methods of performance of the functions of the Department of social work, methods of managerial decision-making in the field of social work. In terms of fundamental reform and modernization of the conceptual, organizational and structural bases of national education plays a major role as a managerial activity, which depends on the level of development of social management. Given these developments, it becomes urgent the need for training managers in social work, able to meet the challenges of time to create, perceive and implement innovations, to be competent and mobile on the modern labor market, to have a deep sense of responsibility for the fate of the country, its socio-economic prosperity. Managers in social work understand what management as a practical discipline; can be very effective managers, with competence in the use of methods, tools and techniques.

Key words: management, social work management, social work management relations.